

„Regula de aur este să-i ajutăm pe cei iubiți să scape de noi.“

Friedrich von Hügel

1

Turcul cu o constituție masivă, campion de box la categoria grea, nu prea poate fi învinuit că, în vreme ce se plimba pe o stradă din Hamburg, având-o la braț pe mama lui, nu a băgat de seamă că era urmărit de un băiat numai piele și os, purtând un pardesi negru.

Marele Melik, numele sub care îl știau admiratorii din cartier, era un bărbat uriaș, cu un aer sălbatic, destul de neîngrijit, dar mereu amabil, cu un zâmbet firesc până la urechi, purtându-și părul negru și lung într-o coadă de cal și având un mers cât se poate de dezvoltat cu care, chiar și fără mama lui alături, ocupa jumătate din lățimea trotuarului. La vîrsta de douăzeci de ani, devenise o celebritate în lumea lui restrânsă, iar asta nu doar pentru curajul dovedit în ringul de box: fusese ales reprezentant al tineretului din cadrul clubului islamic de sport din care făcea parte, fiind de trei ori vicecampion în proba de fluture a campionatelor naționale germane de natație și, ca și cum aceasta nu ar fi fost de ajuns, portar aproape imbatabil al echipei de fotbal în care juca în fiecare duminică.

Ca mai toți oamenii cu statură impozantă, era obișnuit mai curând să fie privit decât să privească el însuși, ceea ce reprezintă încă un motiv pentru care băiatul cel slabănobog care îl urmărea a scăpat nedepistat vreme de trei zile și trei nopți la rând.

Cei doi s-au văzut ochi în ochi atunci când Melik și mama lui, Leyla, au ieșit din agenția de turism al-Umma, imediat după ce cumpăraseră bilete de avion pentru a merge la nunta surorii lui Melik, aceasta urmând să aibă loc în satul lor natal din apropiere de Ankara. Melik a simțit privirea cuiva atâtă asupra lui, s-a uitat în jur și a ajuns față în față cu un băiat înalt, însămicător de slabănobog, cam

de aceeași înălțime, având o barbă rară, ochii înroșiți și adânciți în orbite și un pardesi lung de culoare neagră, în care s-ar fi putut ascunde cu ușurință trei magicieni. La gât avea înfășurat un *keffiyeh*¹ alb cu negru și pe un umăr și atârna o desagă din piele de cămilă, precum acelea folosite de turiști. L-a întuit cu privirea pe Melik, apoi și-a mutat căutătura spre Leyla. După care a revenit la Melik, fără să clipească, dar implorându-l cu ochii lui intenși, scufundați în orbite.

Cu toate acestea, aerul disperat al Tânărului nu ar fi trebuit să-l tulbere prea mult pe Melik, întrucât agenția de turism era situată la marginea pieței din preajma gării principale a orașului, unde puteai găsi tot soiul de suflete pierdute – vagabonzi de origine germană, asiatici, arabi, africani sau turci ca și el, dar mai lipsiți de noroc, care își făceau veacul pe-acolo, fără a mai vorbi de invalizi în cărucioare electrice, plasatori de droguri și clienții acestora, cerșetori însorți de câini și un cowboy în vîrstă de șaptezeci de ani, purtând o pălărie de rigoare și pantaloni de călărie din piele cu ținte argintii. Puțini aveau un loc de muncă, iar unii dintre ei nu aveau nici măcar dreptul de a trăi pe pământ german, în cel mai bun caz fiind tolerați, în baza unei politici deliberate de acceptare a nenorocirii, după care, de obicei în zori, urma deportarea lor fără prea multă discuție. Numai proaspăt sosii ori îndărătnicii înrăiți riscau să apară acolo. Imigranții ilegali care aveau mai multă minte se fereau cât puteau de vecinătatea gării.

Un alt motiv întemeiat pentru a-l ignora pe Tânăr era muzica clasnică pe care autoritățile gării o difuzau la volum maxim în acea porțiune a pieței prin câteva difuze de bine direcționate. Departe de a răspândi sentimente de pace și de bunăstare în rândul ascultătorilor, scopul acestora era de a-i alunga cât mai departe.

În ciuda acestor impiedimente, trăsăturile feței Tânărului scheletic s-au imprimat în conștiința lui Melik și, preț de o clipă, s-a simțit rușinat de propria stare de fericire. Și de ce să nu se simtă astfel? Tocmai se petrecuse ceva minunat, și abia aștepta să-i telefoneze surorii lui ca să o anunțe că mama ei, Leyla, după șase luni în care își

¹ Acoperământ de cap purtat de bărbații musulmani pentru a se apăra de soare sau de praf. (n.tr.)

îngrijise bărbatul grav bolnav și după un an în decursul căruia îi jelise pierdere, deborda de încântare la gândul că va participa la nunta ficei sale și se agita deja în legătură cu hainele pe care urma să le poarte la eveniment, vrând să știe dacă zestrea era suficient de mare și dacă mirele arăta atât de atrăgător pe cât susțineau toți cei care îl văzuseră, inclusiv sora lui Melik.

Așadar, de ce să nu-și continue Melik flecăreală cu mama lui? – lucru pe care l-a și făcut, ba chiar cu entuziasm, tot drumul spre casă. Mai târziu, a socotit că tăcerea împietrită a băiatului slabănat îi atrăsesese atenția. Ridurile ce trăduau bătrânețea pe o față la fel de Tânără ca a lui. Aspectul iernatic într-o zi frumoasă de primăvară.

Asta s-a întâmplat joi.

Iar vineri seara, când Melik și Leyla au ieșit împreună din moschee, același băiat le-a apărut din nou în față, purtând același *keffiyeh* și același pardesi imens, ghemuit în semiîntunericul unui intrând mizer. De această dată, Melik a observat că trupul costeliv al băiatului stătea oarecum aplecat într-o parte, ca și cum cineva l-ar fi dezechilibrat din poziția firească, iar el rămăsese astfel până când cineva i-ar fi spus că se putea îndrepta. Iar privirea sa intensă ardea chiar mai puternic decât în ziua precedentă. Melik i-a întâlnit-o direct, și-a dorit imediat să nu fi făcut asta, după care și-a îndreptat ochii în altă parte.

Iar acea a doua întâlnire a fost cu mult mai puțin probabilă, pentru că Leyla și Melik se duceau extrem de rar la moschee, ocolindu-le chiar și pe acelea de limbă turcă și promovând o atitudine moderată. După atentatul din 11 septembrie, moscheile din Hamburg deveniseră locuri periculoase. Cel care frecventa moscheea nepotrivită, sau pe cea potrivită, dar având un imam radical, se putea trezi pentru tot restul vieții, atât el, cât și familia sa, pe lista de supraveghere a poliției. Nimici nu se îndoia că, practic, fiecare astfel de loc de rugăciune avea cel puțin un informator care, turnând, se punea bine cu autoritățile. Puțin probabil ca oamenii, fie ei musulmani, spioni ai poliției sau și una, și alta, să uite ușor că orașul-stat care este Hamburg găzduise fără de voie trei dintre teroriștii care deturnaseră avioanele

pe 11 septembrie, fără a-i mai aduce în discuție pe tovarășii cu care complotaseră în cadrul celulelor secrete și fără a mai menționa faptul că Mohammed Atta, cel care îndreptase primul avion spre Turnurile Gemene, își venerase Dumnezeul răzbunător într-o umilă moschee din Hamburg.

Pe de altă parte, după moartea soțului, Leyla și fiul ei încetaseră să fie la fel de credincioși ca înainte. Da, bineînteles că bătrânul fusese musulman, și încă unul laic. Dar era un susținător militant al drepturilor muncitorilor, motiv pentru care se văzuse alungat din patria lui. Singurul motiv pentru care se duseseră la moschee era că, în temperamentul ei impulsiv, Leyla simțișe nevoie de a se ruga. Era fericită. Povara suferinței se ridică de pe umerii ei. Cu toate acestea, se apropia data comemorării unui an de la moartea soțului. Trebuia să poarte o discuție cu el și să-i anunțe vestea cea bună. Pierduseră deja rugăciunea principală de vineri și ar fi putut la fel de bine să se roage și acasă. Însă capriciile ei erau lege. Sușinând, în mod corect, că invocațiile personale au șanse sporite de a fi ascultate dacă sunt înălțate seara, ea insistase să meargă la ultima oră de rugăciune a zilei, ceea ce, întâmplător, însemna că moscheea era aproape pustie.

Așadar, este evident că, la fel ca și prima, această a doua întâlnire dintre Melik și băiatul costeliv a fost rodul purului hazard. Ce altceva putea să fie, la o adică? Cel puțin, în gândirea lui simplistă și sinceră, aşa a socotit inimousul Melik.

Cum a doua zi era sâmbătă, Melik a luat un autobuz pentru a traversa orașul ca să-și viziteze unchiul cel înstărit din partea tatălui, care avea o fabrică de lumânări. Relațiile dintre unchi și tatăl lui fuseseră câteodată încordate, dar, după moartea tatălui său, Melik ajunsese să țină la prietenia unchiului său. Iar când a sărit în autobuz, pe cine a văzut el, dacă nu pe băiatul cel slabănoag stând în adăpostul din sticlă al refugiu lui, urmăriind cum se îndepărtează? Iar șase ore mai târziu, când s-a întors la aceeași stație de autobuz, băiatul se afla încă acolo, învesmântat cu *keffiyeh*-ul și cu pardesiul lui de magician, ghemuit în același colțisor al adăpostului, așteptând.

Văzându-l, Melik, a căruia regulă jurată de viață era să iubească întreaga omenire în mod egal, a fost cuprins de o aversiune neîndurătoare. A avut senzația că băiatul îl acuza de ceva, iar acest lucru îi displăcea cumplit lui Melik. Ba mai rău: în ciuda stării lui mizerabile, Tânărul părea să aibă un aer de superioritate. Oare ce-și închipuia că va obține apărând mereu cu pardesiul acela negru și ridicol? Credea că el îl făcea cumva invizibil? Ori încerca să sugereze că era atât de străin de obiceiurile occidentale, încât nu-și dădea seama ce imagine radia în jurul lui?

În orice caz, Melik a decis să scape de respectiva prezență. De aceea, în loc să se apropie de el și să-l întrebe dacă avea nevoie de ajutor ori dacă era bolnav, lucru pe care l-ar fi făcut în alte circumstanțe, a pornit spre casă cu pași mari și hotărâți, încredințat că băiatul cel costeliv nu va avea nici o sansă de a se ține după el.

Ziua era neobișnuit de călduroasă pentru acea perioadă a primăverii, iar razele soarelui inundașera trotuarele aglomerate. Cu toate acestea, băiatul cel slab a izbutit, printr-un soi de miracol, să țină pasul cu Melik, șchiopătând și gâfând, șuierând și transpirând, ba chiar sărind în sus de câteva ori, ca și cum ar fi avut dureri insuportabile, și totuși reușind să ajungă alături de el la trecerile de pietoni.

Iar când a intrat în cele din urmă în căsuța din cărămidă care, după decenii de economii făcute de întreaga familie, ajunsese să fie deținută de mama lui aproape fără datorii, Melik a avut de așteptat doar cât să răsufle de câteva ori până să audă soneria de la ușă scoțând triluri multitonale. Iar când a revenit la parter, l-a văzut pe băiatul costeliv stând în prag, având desaga pe umăr și ochii arzând de la efortul impus de mersul forțat, cu sudoareaurgându-i pe față ca o ploaie de vară și ținând în mâna tremurătoare o bucată cafenie de carton pe care scria în turcește: „Sunt musulman, student la medicină. Sunt ostenit și aş dori să locuiesc în casa ta. Issa“. Și, ca și cum ar fi vrut să transmită mai apăsat acel mesaj, avea la încheietura mâinii o brătară fină de aur și, atârnând de ea, o replică minaturală, aurită, a Coranului.

Însă Melik era deja cuprins de o mânie de nedescris. De acord, nu fusese cel mai intelligent elev din școala pe care o urmase, dar

nu avea nici un chef să trăiască sentimente de vinovătie și de inferioritate, și nici să fie urmărit și terorizat de prezență unui cerșetor îndrăzneț. Atunci când îi murise tatăl, Melik își asumase cu multă mândrie rolul de stăpân al casei și de protector al mamei și, ca afirmare suplimentară a autorității sale, făcuse ceea ce tatăl lui nu reușise până murise: ca rezident german la a doua generație, pornise, împreună cu mama, pe drumul lung și anevoieios de a obține cetățenia, situație în care orice aspect al stilului de viață personal și familial era pus sub lenta microscopului, iar opt ani de comportament fără de greșală reprezentau o cerință esențială. Astfel că ultimul lucru de care el și mama lui aveau nevoie era prezența unui vagabond cu mintea razna care să pretindă a fi student la medicină și să vină la cerșit până în pragul casei lor.

– Pleacă naibii de aici, s-a răstit el aspru în turcește la băiatul costeliv, dominându-l prin statură în fața ușii. Du-te de aici! Nu ne mai urmări, și să nu te mai prind prin zonă!

Neobservând vreo altă reacție pe față uscățivă în afara de o treșire, ca și cum ar fi fost plesnit, Melik și-a repetat spusele în germană. Însă când a dat să îi trântească Tânărului ușa în nas, a descoperit-o pe Leyla stând pe trepte în spatele lui, uitându-se peste umărul său la băiat și la inscripția de pe cartoul care tremura incontrolabil în mâna lui.

Și atunci Melik a văzut că mama sa avea lacrimi de milă în ochi.

Duminica a trecut, iar luni dimineață Melik și-a găsit o scuză pentru a evita să apară la magazinul de legume din cartierul Wellingsbüttel, care aparținea vărului său. Trebuia să rămână acasă pentru a se antrena în vederea participării la Campionatele Open de Box Amator, aşa i-a spus mamei. Trebuia să se pregătească la sală și la bazinul olimpic. În realitate însă, socotise că nu era bine ca mama să rămână singură cu un psihopat deșirat cu accesee de grandomanie, care, când nu se rugă sau nu stătea cu privirea întă la perete, umbla de aiurea prin toată casa, atingând iubitor orice obiect, ca și cum și l-ar fi amintit după ce nu îl văzuse multă vreme. După judecata fiului, Leyla era o femeie de neprețuit, dar, după moartea soțului,

devenise imprevizibilă și se lăsa îndrumată exclusiv de simțăminte. Cei pe care socotea că merită să-i iubească nu erau în stare de nici un rău pe lume. Purtarea blândă a lui Issa, timiditatea lui și izbucnirile neașteptate de fericire incipientă îl făceau numaidecât un membru al acelei companii alese.

Luni, și apoi marți, Issa nu prea a făcut nimic în afara de a dormi, de a se ruga și de a se îmbăia. Ca să comunice, vorbea pocit turcește, cu un accent aparte, gutural, parcă hoțește, în scurte rafale, ca și cum vorbitul ar fi fost interzis, însă, într-un mod greu de înțeles, cuvintele îi sunau oarecum didactic lui Melik. În rest, Issa mâncă. Oare unde naiba vâra în el atâtă mâncare? La orice oră din zi, când intra în bucătărie, Melik îl găsea pe Issa aplecat deasupra unui castron de miel cu orez și legume, mișcând tot timpul lingura și furișând ochii când spre stânga, când spre dreapta, de parcă s-ar fi temut să nu-i surse cineva mâncarea de sub nas. După ce îsprăvea, ștergea bine castronașul cu o bucată de pâine, o mâncă și pe aceasta și, murmurând un „Mulțumescu-ți tie, Allah“ și purtând un zâmbet vag pe față, ca și cum ar fi deținut un secret prea mare pentru a-l împărtăși altora, ducea vasul la chiuvetă și îl spăla, un lucru pe care Leyla nu l-ar fi îngăduit niciodată fiului sau soțului, chiar dacă luna ar fi fost alcătuită doar din duminici. Bucătăria era moșia ei exclusivă. Bărbații nu aveau ce căuta acolo.

– Bun, și când crezi că vei putea să începi studiul medicinei, Issa? I-a întrebat Melik pe un ton oarecum nepăsător, în prezența mamei lui.

– Dacă Allah va voi, asta se va întâmpla curând. Trebuie să fiu tare. Nu trebuie să arăt ca un cerșetor.

– Vei avea nevoie de aprobare de rezidență, să știi. *Plus* o legitimație de student. Ca să nu mai vorbim de ceva de genul a o sută de mii de euro pentru masă și cazare. Și de o mașinuță isteață cu două locuri, cu care să-ți scoți prietena la plimbare.

– Allah este atoateiertător. Când n-o să mai fiu cerșetor, El are să-mi dea de toate.

După părerea lui Melik, o asemenea siguranță de sine trecea cu mult dincolo de simpla credință în Allah.

– Mamă, sederea lui aici ne costă o groază de bani, a spus el apăsat, dând buzna în bucătărie pe când Issa se afla departe, tocmai în mansardă. Mai ales dacă ţii seama cât mănâncă. Şi de câte ori se spală.

– Nu costă mai mult decât tine, Melik.

– Poate, dar eu sunt eu, nu? Nici nu ştim cine este.

– Issa e oaspetele nostru. După ce se înzdrăveneşte, cu ajutorul lui Allah, ne vom gândi şi la viitorul lui, i-a răspuns mama, cu un aer afectat.

Eforturile neverosimile ale lui Issa de a rămâne cât mai mult în umbră nu-l făceau decât să devină mai bătător la ochi pentru Melik. Trecând într-o dungă pe corridorul îngust ori pregătindu-se să urce scara spre mansardă, unde Leyla îi aranjase dormitorul, recurgea la ceea ce Melik socotea o circumstansă exagerată, căutând să obțină îngăduință cu ochii săi ca de căprioară speriată și lipindu-se una cu peretele când Melik sau Leyla treceau pe lângă el.

– Issa a stat în închisoare, l-a anunțat Leyla cu glas afectuos într-o dimineață.

Melik a rămas stupefat.

– Știi sigur asta? Cum, adăpostim un infractor? Poliția știe asta? El îți-a spus?

– Mi-a zis că în închisorile din Istanbul deținuții primesc doar o bucată de pâine și un bol de orez pe zi, a precizat Leyla și, înainte ca Melik să poată protesta, a adăugat una dintre spusele preferate ale soțului ei: Trebuie să-i respectăm pe oaspeții noștri și să-i ajutăm pe cei aflați la ananghie. Orice faptă bună va fi răsplătită în paradis, a rostit ea cu glas cântat. Melik, știi bine că tatăl tău a făcut închisoare în Turcia. Nu toți cei care sunt închiși sunt și infractori. Pentru oameni ca Issa și ca tatăl tău, închisoarea reprezintă un semn de onoare.

Însă Melik știa că mama lui avea alte gânduri nemărturisite, pe care era prea puțin dispusă să le dezvăluie. Allah răspunse rugilor ei. Îi trimisese un al doilea fiu ca să compenseze lipsa soțului pe care îl pierduse. Faptul că Tânărul era un imigrant ilegal, un fost pușcăriaș pe jumătate dement, care avea năluciri în privința proprietiei persoane, nu prezenta nici o importanță pentru ea.

* Issa venea din Cecenia.

Au izbutit în cele din urmă să afle acest lucru în cea de-a treia scară, când Leyla a reușit să-i uimească pe amândoi rostind, ca pe un tril, câteva propoziții în cecenă, ceva ce Melik nu auzise până atunci din gura ei. Fața smochinită a lui Issa s-a luminat îndată de un zâmbet mirat, care s-a sters la fel de iute, iar după aceea el a părut amuțit pe deplin. Cu toate acestea, explicația dată de Leyla privind aptitudinile ei lingvistice s-a dovedit extrem de simplă. Când era mică, în Turcia, avusesese prilejul să se joace cu copiii ceceni din satul ei și de prinse câteva crâmpieie din limba acestora. Ea bănuise că Issa era cecen încă de când îi apăruse în fața ochilor, dar socotise a fi mai înțelept să se arate rezervată, deoarece niciodată nu știa cum să te portă cu cecenii.

Așadar, Issa venea din Cecenia, iar mama lui murise, și tot ce-i mai amintea de ea era brățara de aur de care era prins Coranul minuscul, pe care chiar ea îl-prinsese la încheietură înainte de a muri. Însă momentul și felul în care murise aceasta, precum și vîrsta pe care o avea el atunci când moștenise brățara rămâneau întrebări pe care Issa fie nu le pricepea, fie nu voia să le priceapă.

– Cecenii sunt detestați pretutindeni, i-a explicat Leyla lui Melik, în vreme ce Issa, cu capul plecat, continua să mănânce. Dar noi nu-i urâm. Melik, auzi ce vorbesc eu?

– Bineînțeles că te aud, mamă!

– În afară de noi, toți îl persecută pe ceceni, a continuat ea. Este ceva normal pentru Rusia și restul lumii. Nu e vorba doar de ceceni, ci de musulmanii din Rusia, de oriunde ar fi ei. Putin îl persecută, iar domnul Bush îl încurajează. Atâtă vreme cât numește asta războiul lui împotriva terorismului, Putin le poate face cecenilor orice dorește, și nimeni nu-l va împiedica. Nu e adevarat, Issa?

Însă, pentru Issa, evanescentul moment al plăcerii zburase de mult. Umbrele reveniseră pe fața lui zdrobită, scânteia suferinței se întorsese în ochii ca de căprioară, iar degetele uscătive se încleștaseră protector peste brățară. „Vorbește odată, l-a îndemnat Melik, simțindu-se cuprins de indignare, dar rostind cuvintele doar în gând. Dacă